

Nr 29

Utlåtande i anledning av motioner angående belysningsutrustningen på motorfordon.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 903 i första kammaren av herr *Pettersson, Arne, m. fl.* och nr 1052 i andra kammaren av herr *Henningsson m. fl.*

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att nya bilars belysningsanordningar må bringas i bättre samstämmighet med trafiksäkerhetens krav än vad som nu gäller fr. o. m. den tid som Kungl. Maj:t finner lämpligt att fastställa».

Motionerna

I motionerna anförs bl. a. att trafiksäkerheten främjats genom tillkomsten av den årliga motorfordonsbesiktningen. Betydelsefulla rön har framkommit som på sikt måste förbättra fordonsbeståndet och därmed trafiksäkerheten. Men man kan dock inte, anser motionärerna, vara opåverkad av att de dominerande anmärkningarna råkar gälla brister i bilarnas belysningsanordningar. Kvaliteten på våra bilars strålkastare har inte följt med i de ständigt pågående förbättringarna på flera andra för bilarnas trafiksäkerhet betydelsefulla områden utan står i huvudsak kvar på 1920-talets nivå.

Motionärerna framhåller vidare att nämnda förhållanden medfört att ett stort antal bilar numera förses med tillsatsbelysningar av varjehanda slag, såsom dimljus-, kurvljus- och fjärrljusstrålkastare. Dessa inmonteras i alltför många fall på ett sätt som strider mot gällande författningar. Därför möter man ibland på vägarna bilar, som framförs med halvljus men samtidigt med full effekt på samtliga tillsatsbelysningar. Den bländningsrisk, som härvid uppstår för den mötande, kan inte anses betydelslös ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Avslutningsvis hävdar motionärerna att tron på att bilfabrikanterna av eget initiativ skulle förbättra bilarnas belysningsanordningar inte är realistisk, då det visat sig att bilar som levererats till en statlig myndighet har försetts med betydligt bättre strålkastare än de bilar av samma märke som samtidigt försålts på den öppna marknaden. Detta måste enligt motionärerna anses ge underlag för uppfattningen att detaljerade föreskrifter torde vara nödvändiga för att åstadkomma de i hög grad befogade kraven på bättre belysningsanordningar på våra bilar.

Gällande bestämmelser

Vägtrafikförordningen den 28 september 1951 innehåller vissa bestämmelser om fordons belysningsutrustning.

I 3 § 1 mom. e) och f) stadgas att bil skall vara försedd framtill med minst två på samma höjd, en på vardera sidan av bilen, anbragta lyktor, som kan visa vitt eller gult sken av sådan sammanlagd ljusstyrka, att bilen under mörker kan föras på betryggande sätt; och skall lyktor med bländande sken kunna snabbt avbländas på tillfredsställande sätt. Baktill skall fordonet vara försedd med dels skyltlykta visande vitt sken, dels två på samma höjd, en på vardera sidan av bilen, anbragta baklyktor, som kan visa rött sken bakåt, dels stopplykta visande rött eller gult sken bakåt, dels ock två på samma höjd, en på vardera sidan av bilen, anbragta reflexanordningar, som vid belysning återkastar rött sken bakåt. Motorcykel skall jämlikt 4 § ha framtill minst en strålkastare och baktill skyltlykta och baklykta. På tillkopplad sidovagn skall på den från motorcykeln vända sidan finnas dels lykta, som kan visa vitt eller gult sken framåt, dels lykta, som kan visa rött sken bakåt, dels ock reflexanordning som vid belysning återkastar rött sken bakåt. För cykel och moped gäller att de skall ha en lykta framtill samt en lykta och reflexanordning baktill. Härjämte finns vissa särskilda bestämmelser om belysningsutrustningen på traktorer, motorredskap, släpfordon och fordon förspända med dragare.

Enligt *vägtrafikkungörelsen* den 7 december 1951 ankommer det på statens trafiksäkerhetsverk att meddela erforderliga, närmare bestämmelser om bl. a. motorfordons belysningsanordningar.

Trafiksäkerhetsverket har den 1 april 1969 utfärdat särskilda bestämmelser om placering av och belysningsegenskaper hos fordonens huvudstrålkastare. Beträffande övriga belysningsanordningar gäller äldre bestämmelser utfärdade av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Beträffande de av motionärerna påtalade hjälpljus (dim-, kurv- och fjärrljus etc.) gäller att andra hjälpljus än sökarlykta icke får placeras på större höjd över marken än vad som är medgivet för huvudstrålkastare. Annat framtill placerat hjälpljus än sökarlykta skall, om det avger bländande sken, vara så inrättat att sådant sken kan avges endast, när helljuset är påkopplat. Hjälpljus får ej avge annat än vitt eller gult sken. Backlykta får ej avge bländande sken och bör vara så inrättad, att den tändes, när backväxeln ilägges, eller vara försedd med en för föraren lätt iakttagbar kontrollampa, som träder i funktion, när backlampan tändes.

I 51 § *vägtrafikförordningen* finns föreskrifter om belysning. Här om stadgas bl. a. följande.

Då fordon under mörker föres på väg, skall föreskriven lykta vara tänd. På bil och motorcykel skall sådan lykta hållas tänd även vid färd på väg i

tät dimma. I stället för stadgad lykta för sken framåt får motsvarande parkeringslykta användas på väg där tillfredsställande belysning är anordnad. Fordon, som under mörker är uppställt på väg annorstädes än å parkeringsplats, skall, såvida tillfredsställande vägbelysning inte är anordnad, vara försett med belysnings- och reflexanordning i enlighet med vad som är föreskrivet, då fordonet föres under mörker på väg; dock att i stället för stadgad lykta för sken framåt motsvarande parkeringslykta får användas. På fordon får icke begagnas bländande ljus på väg, där tillfredsställande belysning är anordnad, eller vid möte med annat fordon eller när fordonet är uppställt på väg. Vid möte skall avbländning ske i god tid. På fordon får under färd icke framåt visas annat än vitt eller gult sken, såvida ej annat blivit i särskild ordning föreskrivet eller medgivet. Belysningsanordning med blinkande sken får ej nyttjas på fordon, med mindre tillstånd därtill meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen därtill förordnar. Vad här sagts avser icke korriktningsvisare.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid 1969 års riksdag väcktes motioner (I: 870 och II: 1015) med hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära att lämpliga åtgärder vidtogs för att få till stånd nödvändigt utvecklingsarbete med mötesbelysning för motorfordon. I motionsparet hänvisades bl. a. till möjligheterna att införa polariserad belysning.

Motionerna remitterades. Remissinstanserna, trafiksäkerhetsverket, Ingenjörsvetenskapsakademien, NTF samt Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening, framhöll att fortsatt utvecklingsarbete erfordrades och att möjligheterna att i praktiken genomföra förslag om polariserad fordonsbelysning ännu inte var klarlagda. Trafiksäkerhetsverket hänvisade även till att verket beslutat tillsätta en särskild arbetsgrupp för att förbättra fordonsbelysningen.

Allmänna beredningsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (ABU 1969:33) att frågan redan uppmärksamrats och fann, enär den lämpliga inriktningen av ett fortsatt utvecklingsarbete torde kunna bedömas efter arbetsgruppens kartläggning, något riksdagens initiativ inte vara påkallat.

Trafiksäkerhetsverkets arbetsprogram

Inom trafiksäkerhetsverket har tillsatts en särskild arbetsgrupp med uppgift att noggrant studera och pröva möjligheter till en förbättrad fordonsbelysning och att framlägga förslag till åtgärder. Arbetsgruppen ledes av personal från trafiksäkerhetsverket och består i övrigt av representanter för myndigheter och organisationer som har intressen på området och som kan bidra till frågans lösning. Enligt vad utskottet erfarit har man

inom arbetsgruppen särskilt beaktat problemen med de av motionärerna påtalade tillsatsbelysningarna. Arbetsgruppen förväntas under innevarande år framlägga förslag till reviderade bestämmelser angående fordonens belysningsutrustning.

Utskottet

I motionerna hemställes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att detaljerade föreskrifter utfärdas beträffande nya bilars belysningsanordningar så att dessa bringas i bättre samstämmighet med trafiksäkerhetens krav än som nu är fallet. Till stöd för yrkandet åberopar motionärerna dels de allvarliga brister i bilarnas belysningsanordningar, som konstaterats vid den periodiska kontrollbesiktningen, dels de olägenheter som följt med det ökande antalet tillsatsbelysningar av typ dimljus-, kurvljus- och fjärrljusstrålkastare.

Trafiksäkerhetsverket har den 1 april 1969 utfärdat särskilda bestämmelser om placering av och belysningsegenskaper hos fordonens huvudstrålkastare. Beträffande övriga belysningsanordningar, bl. a. de av motionärerna påtalade hjälpljusen, gäller vissa äldre bestämmelser utfärdade av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att fordonsbelysningen måste förbättras. Likaså anser utskottet det angeläget att tillåtligheten av hjälpljus närmare regleras. Såsom framgår av den föregående redogörelsen är emellertid en inom trafiksäkerhetsverket tillsatt arbetsgrupp sysselsatt med att studera och pröva olika möjligheter till en förbättrad fordonsbelysning. Enligt vad utskottet erfarit kan arbetsgruppen förväntas under innevarande år framlägga förslag till reviderade bestämmelser angående fordonens belysningsutrustning. Med hänsyn härtill är någon riksdagens åtgärd i anledning av motionerna icke påkallad.

Utskottet hemställer

att motionerna I: 903 och II: 1052 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 april 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Svante Kristiansson (s)*, Åkesson (fp), Knut Johansson (s)*, Ebbe Ohlsson (m), Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Erik Jansson (s), Ernulf (fp) och fru Landberg (s);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s)*, Tobé (fp)*, Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Hammarberg (s) och Josefson i Arrie (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.